

پرسیده ازین مجلس معلی آنجا بصاحبانش مسترد شود و تلگراف از اینجنس معلی بیاید .

حاجی محمد تقی تلگراف از اینجنس معلی هم آمده بود که بطور تحقیق تا کتون سر وقت نفر از اسرار مسترد شده است (موم اظهار خوشوقتی و امتنان نمودند) .

و ثوق الدوله این اسامی که برای کمیسون فوق العاده نوشته و قرائت شد مرضی مجلس هست یا خیر؟ (و در این وقت اسم نه نفر را مجدداً قرائت کردند) .

وکیل التجار - اهمیت این کمیسون عنوان شده که قدر است بنده عرض می کنم بیش از این اهمیت دارد ولی باید اعضای این کمیسون تمام هم وقت خود را صرف این کار کنند و تامشغول امور است راجعه باین کمیسون هستند مشغول کار دیگر نشوند .

حاج سید نصر الله - مجلس هم باید کمال حسن نظر در درباره این کمیسون داشته باشد که در تزلزل نباشند .

آقا سید حسین - ضرر ندارد که بعضی هم داخل باشند از قبیل (اسدالله میرزا) (حاج سید نصرالله)

و ثوق الدوله - بسته بان انتخاب رئیس است .
رئیس - چه ضرر دارد هر کس را که میدانید انتخاب کنید .

حاج سید نصر الله - مجلس بعد از همین کنید که در چه خصوص باید مذاکره شود .

رئیس - قانون انطباعات که باید با حضور جناب آقا سید عبدالله مجتهد و آقا میرزا سید محمد مجتهد تصحیح کنند هنوز گویا اصلاح نشده باید کارهای دیگر که ناقص مانده معین شود

آقا سید حسین - چند مطلب است که ناقص مانده یکی انتخاب و کلا است یکی قسم خوردن و کلاسی که قسم یاد نکرده اند یکی هم مسئله انتخاب و کلاسی ایلات است باید این سه مسئله را رئیس اطلاع بدهند که تمام شود یکی دیگر هم اجراء نظام نامه داخلی است که اطلاع داده شود که بعد ها باید جدا اجری کرد .

رئیس - اما آن سه مسئله که فرمودید انشاء الله از روز شنبه شروع شده و تمام می شود مسئله نظام نامه هم چیزی است که باید موم آقایان و کلامرا قبث داشته باشند و روز یک شنبه را بجهت این مسئله بدون حضور تماشاچی قرار داده اند اگر همینانیم (در این موقع جناب آقامیرزا سید محمد مجتهد با رحیم خان سردار نصرت بمجلس وارد شدند)

آقا میرزا سید محمد مجتهد - سردار صرة حاضر شده اند که قسم یاد نمایند که با جان و مال همراهی نمایند با مجلس و اساس مشروطیت

رئیس - انشاء الله امیدوارم که همه قسم حاضر باشند و آن چیزهایی که تا کتون مات از ایشان بی شنیدند بعدها بکس باشد و از این دوسه روزه آنچه از ایشان شنیده شده و می شود معلوم است آنچه بگویند در وقت (در این وقت سردار نصرت شرحی

بزیا ترکی بیان کردند)
آقای حاج امام جمعه - سردار نصرت عرض میکنند که پنجاه و پنج سال از هر مرفهت و تمام این مدت را مشغول خدمت بدولت و ملت بودم و در خری و سلامت مجاهدات زیاد کرده ام و بنده تا در روز او را نمی شناختم و ملاقات نکرده بودم ولی اینقدر میدانم که مکرر از طرف دولت برای تشبیه اشرازی بخوی و ما کو و جاهای دیگر مامور میشدند از پیش میبردند و نیز میگویند که من هر چه دارم در راه ملت میدهم ولی چرا باید بتدی دیگران مال مرا بخورند مقصودش این است که عرض شد .

رئیس - همین طورا است ولی مسلم است بعد ها تحقیقات شده و نخواهند گذاشت که بایشان ظلم شده باشد .

مستشار الدوله - سردار نصرت خیلی مرد ثابت قدمی است همین قدر قوی که در مجلس دادند ثابت قدم خواهد بود .

آقای حاج امام جمعه - اگر مجلس اجازه دهد بنده بایشان این يك حرف را حالی کنم که چطور تا بحال اسم ایشان هر جا برده میشد تمام مردم مترجر بودند حالا طوری رفتار کنند که بعدها هر کجا اسم ایشان برده شود همه مردم خوشحال باشند (بعد بزبان ترکی در این خصوص شرحی بایشان گفتگو کردند و جواب داد که من حاضر هستم خودم با استعدادیکه دارم بدون اینکه یکپول از دولت و ملت بخواهم بروم در سرحد ساوجبلاغ و نشایر منتهی را مطیع کرده و تمام آنجود را منظم نمایم در این مورد سردار نصرت قسم یاد کرد)

آقا سید عبدالله مجتهد - مادر خدمت شاه بعضی تعهدات کرده ایم تنها تعهدات از آن طرف نبوده بلکه از این طرف هم شده و آن اینست که مدیران جراید و نطائین و واعظین که برای هدایت مردم چیز نوشته و میگویند آنها را خواسته و قراری بگذاریم اگر چمن از تمام آنها مطمئن و راضی هستیم ولی بر حسب تعهدیکه حضور شاه کرده ایم باید رفتار بنمائیم با آن عطوفت و مهربانی که اعلیحضرت اقبال فرمودند و خودشان قرآنرا از قبل بیرون آورده قسم یاد نمودند و مخصوصاً فرمودند که تمام قوای خود را برای نگاهداری حقوق ملت حاضریم صرف نمایم و حالا گذشته ها گذشته است بدیهی است که انسان جائز الخطا است و بعضی ها القاء شبهه می نمایند پس باید طوری شود که اسباب فساد دست مفیدین نیفتد و آن اینست که مدیران جراید و نطائین چیزی ننویسند و نگویند که موجب کدورت خاطر شود حال مجلس رسمی چه روزیست که بتمام آنها اطلاع داده شود که اینجا حاضر باشند تا نصایح خودمان را بگوئیم .

آقا میرزا محمود - فرمایش حضرت حجة الاسلام صحیح است ولی خوبست حضور بهر حال بنده قانون انطباعات را تصحیح فرمایند تا تکلیف ایشان هم مشخص شود که نتوانند از حدود خود تجاوز نمایند .

آقا سید عبدالله مجتهد - صحیح است

ولی این چندروزه تا قانون تصحیح شود سفارش کنیم که تعدی و تخلفی نشود (در این موقع نیز جناب آقای آقا سید عبدالله مجتهد شرحی از تعهدات و مذاکرات خودشان با جناب آقای آقا سید محمد مجتهد شرحی از ایابت رحیم خان سردار نصرت و سالار مخم که مدتی بود با مردم مجلس مجبوس بودند بیان فرمودند که در حقیقت این دوش در این انقلاب اجرایی نهایت اظهار تعصب و محبت کردند زیرا از طرف دولت حکم استخلاص آنها از حبس صادر گردید و اینها راضی نشده در جواب گفتند که ما مجبوس مجلس و ملت هستیم و استخلاص ما هم با آنها است این اظهار ملت ایندو نفر در آن موقع خیلی مایه خوشوقتی و استرضای خاطر عموم شده است و بسبب صدور این يك حرکت فیوزانه از این دوف نفر خیلی مناسب است مثل ابوالمغن که در بد و اسلام یکی از سرداران نامی اسلام بود و در جنگ نهاوند بواسطه ارتکاب مصیبتی مجبوس شد در يك روز جنگی که نزدیک بود به سیاه اسلام شکست رخ دهد ابوالمغن نتوانست خودداری نماید شرافت خود را نزد کسیکه مستحفظ او بود کرو گذاشته و يك شمشیر و اسب گرفته بپشته سیاه حمله نموده و شکست داده و مجبوس هودت نمود سعدوقاس که سردار لشکر بودیسی از تحقیق این قضیه را دانسته از تقصیر او در گذشت و حدیکه مقرر بود جاری ساخت حال در حق سالار مخم هم این رعایت شده و مجلس او را خواسته همه نوع تأمینات و ضامن گرفته مرخص نماید که برود تمام اسرار را بر حسب قولی که می دهه مسترد دارد)

حاجی سید باقر - فرمایشات حضرت حجة الاسلام مطاع است و این طوریکه فرمودید صحیح است .
(مجلس ختم شد)

مذاکرات روز شنبه

سیزدهم ذی حجة الحرام دارالشورای ملی

خلاصه مذاکرات روز پنجشنبه ۱۱ آقامیرزا ظاهر قرائت کردند .

رئیس - جناب حشدة الدوله از طرف بندگان اعلیحضرت آمده جناب مستشار الدوله مطالب ایشان را اظهار میدارند .

مستشار الدوله - سردار مقتدر دست خط تلگرافی شرف صدور یافته است که خیلی زود از میان دو آب ساوجبلاغ حرکت کند و همچنین به املاک شخصی شاهنشاهی که در فراه چاه داغ است امر تلگرافی صادر شده هر چه سواره است برود بطرف سرحدات ساوجبلاغ بجهت انشاء خان هم دستخط مبارک شرف صدور یافته است که با دوست نفر سوار بطرف ساوجبلاغ حرکت نماید و سابق هم بکشد و پنجاه نفر فرقه و از سواره کشیکخانه هم دوست نفر حاضر هستند شش هزار و سی تومان مخارج ایام خدمت و کرایه مال و غیره سوای مواجب سه ماهه مخارج معین شده است که مجلس مقدس تصویب فرمایند داده شود و دو روزه حرکت نمایند .

علاوه بر اینها سابقاً یکصد و سی نفر فزاق با چهار هزاره توپ و یکصد و پنجاه نفر سواره جهات شاه خانی با مقصد قبضه تفنگ و یکصد هزار تفنگ سزاده شده است و جواب سایر دستخطها هنوز نرسیده از

حاکم خوی جواب رسیده است که قشون آنجا حرکت کرده است .

ادبیات التجار - جناب آقای میرزا محمدعلی نقشبندی صدرالتجار و کبیر معمره هستند وارد شده اند محض اطلاع عرض شد .

رئیس - البته اعتبارنامه ایشان در کمیسیون انتخابات ملاحظه شده و صحیح است و انشاءالله مبارک است امیدواریم که خدمات شایان بملت نمایند .
(عموماً تبریک گفته و اظهار شد که اعتبار نامه ایشان هم ملاحظه شده صحیح است)

وزیر علوم - مطلب بنده در خصوص روزنامه هاست همه میدانید که در همه جا روزنامه ها را اداره یلیس میخوانند اگر مطلبی نوشته شده که قابل اعتراض است از طرف اداره یا آنها اعتراض می نماید در اینجا که این طور ها معمول نبوده بنده شخصی را برای این کار معین کرده بودم هنوز مشغول کار نشده ارباب جراید اعتراض و تهدید کرده اند بطوریکه آن شخص آمده استعفا می خواهد بدهد نمی دانم تکلیف وزارت علوم چیست خوبست مجلس تکلیف قوه مجریه را با ارباب جراید معین نماید یعنی وزارت علوم را گذار نماید بلکه مجلس را می بدهد و در روزنامه نوشته شود که تکلیف معین شود .

صدرالعلمای نظری - در سایر ممالک که مشروطه شده اند مشغول صنایع میشوند این مملکت ما که مثل آنها پول ندارد میخوانند بفحاشی و بی احترامی نسبت به مردمان محترم پول پیدا کنند .
وزیر علوم - این کار با مجلس شورای ملی است اگر میگویند کاری نداشته باشیم ما هم کاری نداریم مقصود این است که باید مجلس یک ترتیبی بدهد که با نظور رفتار بشود .

احسن الدوله - آیا سایر ممالک هم که به مشروطیت رفتار میکردند از اول قانون بوزرا داده بودند که رفتار کنند یا آنکه بهمان قانون قبل رفتار میکردند تا آنکه قانون با آنها بدهند خود قانون قبل هم یک قانونیست خوب است وزارت علوم هم با آن طور رفتار کنند تا قانون انتخابات بیرون بیاید تمام شود .

اسدالله میرزا - اینکه وزارت علوم فرمودند که شخصی را معین کرده اند نظارت در جراید داشته باشد آیا قابل ازطبع بوده یا بعد ازطبع است .
وزیر علوم - بعد ازطبع قرار گذاشته ام .

اسدالله میرزا - پس خوبست آن تهدید را بفرمائید چه قسم بوده .

وزیر علوم - آن شخص را که معین کرده بودم صبح آمده بود که یکی دو نفر از ارباب جراید آمده بودند نزد من که ما سی هزار نفر هستیم شنیده ایم شما میخواهید چنین کاری را بنمائید اگر اقدام نمائید چنین و چنان خواهیم کرد .

آقاشیخ حسین - این مملکت مشروطه شده و روزنامه لازم دارد که خیر و شر مردم را بنویسد همینکه وزیر علوم فرمودند موقت قرار گذاشتم صحیح نیست و این طور تهدید هم که از طرف روزنامه نویسا شده یقیناً دروغ گفته اند بجهت اینکه تمام مملکت آنها را جمع بکنند ده نفر نیستند و در حقیقت چند نفر از آنها بواسطه معین بد نوشتن صاحب ثروت شده اند و از این طرف هم

ملت آزادی قلم را می خواهد پس این نظارت موقت بعد ازطبع فایده ندارد همان قانون انتخابات را که چند ماده آن تصحیح شده عاجلاً اقدام نموده تمام شود که تکلیف ارباب جراید هم معلوم شود بدیهی است آنها هم همین قدر دانستند که فعلاً قانونی نیست جلو گیری از آنها نماید البته هر چه زودتر اقدام شود که قانون انتخابات با تمام رسیده تکلیف معین شود .

آقای میرزا آقا محمد - ما کاریکه می خواهیم بکنیم خالی از دوسورت نیست یا خواهش یا تعطیل و توقیف روزنامه ها و تعطیل که صحیح نیست پس عجالت آنچه لازم است آن تصحیح قانون انتخابات است که باید مجلس زودتر تمام کرده بآنها بدهد زیاد از این تکلیف ندارد .

وکیل التجار - ظاهر این مطلب اینقدر تأمل لازم ندارد آنچه روزنامه نویس مینویسد اگر در باب تجارت و معارف و اصلاح بینی است که کسی حرفی ندارد فقط چیزی که هست در صورتی است بدو همین نسبت مینویسد اگر بستمیتوانند آنرا ثابت کنند قهراً والا باید در این صورت آنها را مجازات داد و خود ارباب جراید هم نباید این مطلب را انکار داشته باشند این فقره دیگر این قدر تأمل لازم ندارد و خود وزیر علوم هر طوریکه صلاح دانست مجازات بدهد .

وکیل الرعایا - آنچه که هست اینست آنها اینکه بعضی چیزها مینویسد و قانون هم ممنوع است این را باید خود وزیر علوم جلو گیری کند این مسئله نیست که از مجلس بخواهند در صورت تعطیل هم باید خود وزارت علوم این جریده را توقیف کنند چند روزی تا قانون بیرون بیاید و مجازات معلوم شود .

حاجی امام جمعه - هر وقت مسئله روزنامه میان می آید آن مطلب اصلی از میان میرود روزنامه دو جهت دارد یکی راجع بخود روزنامه نویس است که آن کسب است و بسبب آن تحصیل ماش می نمایند و یکی راجع به عموم است که مصلحت عامه در اوست گمان این است که همه متفق باشند که روزنامه این دو جهت را دارد و با آن جهت اولی کاری نداریم اما جهت دوم که راجع به مصالح عامه است آیا بینیم یا این طوریکه فعلاً روزنامه نویسا می نویسند مفید است بحال مملکت یا نه این یک کلام است اگر نیست پس خواهش کنید از مدیران جراید تا تمام شدن قانون انتخابات اینگونه چیز ها را ننویسند و آنها هم البته خواهش از طرف مجلس را اطاعت خواهند کرد .

حاج میرزا ابراهیم آقا - گمان اینست که یک اندازه از موضوع مطلب خارج شدیم جناب وزیر علوم فرمودند که موقتاً بکنند معین کرده اند که پس ازطبع روزنامه ها را که بعضی تعریضاتی دارد معلوم نماید و مقصودشان اینست که این شخص باید باشد تا قانون انتخابات تمام شود یا نه مجلس باید این مسئله را معین نماید و اینهمه مذاکره لازم نیست .

آقاشیخ یوسف - بنده نهایت تأسفد دارم که مجلس پکساعت با بیشتر یا کمتر منتهی میشود و صحبت از مجازات روزنامه نویسا میشود بنده گمانم این است که یک کمیسیون فوق العاده تشکیل شود آنها را بخواهند و خواهش کنند که بعضی چیز ها را

نویسند تا اینکه قانون انتخابات بیرون بیاید و آنها هم قبول خواهند نمود و گمان میکنم که این روزنامه ها امروزه مفید بحال این مملکت باشد .
حاجی امام جمعه - مطلب بنده ملاحظه نشود بنده عرض میکنم روزنامه دارای دو چیز است یکی راجع بخود روزنامه نویس است و یکی راجع به مصالح عامه است و در لزوم این هر یک حرفی ندارد ولی چیزی که مضر بحال عامه است باید ننویسند .

آقای سید حسین - روزنامه نویس دو قسم است یک قسم بعضی روزنامه نویسا هستند که واقع روزنامه نویسند و با علم و اطلاع هستند و خوب هم مینویسند و یک قسم روزنامه نویس است که اینکار را کسب خود قرار داده و چون علم و اطلاع ندارند مجبور است که از این و آن بدنبینویسند حالا اگر مجلس اجازه بدهد این روزنامه نویس که فقط برای فروش بپردازند مینویسند چند روزی موقتاً توقیف شوند تا قانون مطبوعات از مجلس بیرون بیاید .

آقای سید حسن تقی زاده - گمانم این است که این مطلب را زودتر تمام نمائید و قابل این قدر طول و تفصیل هم نیست تا بحال اینجا مکرر ملاحظه از روزنامه جات شده و بالاخره راجع بقانون انتخابات شده و وضع قانون برای جلوگیری از فساد است و تا ما دچار بسختی نشویم قانون وضع نمیکیم و حالا که همه روزه دچار بسختی میشویم باز شش ماه طول میکشد تا قانون بیرون بیاید و اگر موقتاً قانونی بگذاریم که وزیر علوم راحت باشند آن وقت قانون اصلی یک سال طول میکشد که بیرون بیاید و تا قانون انتخابات بیرون نیامده خود وزیر علوم مثل سایر روزنامه نویسند و حالا هم از تعدیات ارباب جراید شکایت نکرده اند بلکه برای گذاشتن یک نفر بر اینکار استعفا دادند این شخص بواسطه نرد بکنند از روزنامه نویسا نه از تمام ارباب جراید شکایت مینمایند و باید بکنند دیگر را برای اینکار بگذارند و کویا حق نداشته باشند این جزئیات را هم در مجلس بگویند و باید خودشان هر طور صلاح میدانند مجازات بدهند و اینکه گفتند ارباب جراید تهدید کرده اند چنین نیست و خوب نیست چنین نسبتی بآنها داده شود فقط بکنند این حرف را رد و معلوم است که دروغ گفته است کسی هزار نفر هستیم و حال آنکه سی هزار نفر بهر چه و مرج مملکت اتفاق نمی نمایند در صورتیکه طالب نظم مملکت هستند پس خوب است قانون انتخابات تمام شود و وزیر علوم هم همان شخص را یادگیری را اصلاح میدانند سر اینکار بگذارند .

حاجی محمد اسمعیل آقا - وزیر علوم که تکلیف از مجلس میخوانند عرض میکنم مجلس وقتی که هیئت کابینه را پذیرفت اختیار با ایشان داده است مطالبی که راجع بفتح و ضرر عامه است ترویج و منع کنند دیگر لازم نیست که هر روز برای هر مطلب جزئی تکلیف از مجلس بخواهند و باید هر کس خلاف کند مجازات بدهند .

وزیر علوم - در ضمن این مذاکرات بعضی هم چو گفتند که قانون بیرون نیامده باید بقانون سابق رفتار کرد ولی حرف در این است که سابق اینجا هیچ قانونی نداشت پس حالا باید از روی بی قانونی

رفتار کرد و اینهم نمی شود و کسیکه تمدن است و آشنی نیشود بی قانونی رفتار کند پس همان طار که آقای حاج امام جمعه گفتند یا بخواهش یا بستم دیگر هر طور صلاح است از اینکار جلو گیری کنند تا قانون انتخابات بیرون بیاید و البته وقتی قانون بیرون بیاید همه از روی اور رفتار خواهند کرد و هر کس خلاف کند به موجب قانون مجازات خواهد شد پس حالا موقتاً باید ترتیبی رفتار شود که از این کار جلو گیری بشود .

اسدالله میرزا - بازم می خواهم عرض کنم که تمام عقلای دنیا اتفاق دارند که نجات وترقی ما منوط با اتفاق و اتحاد است و باید در این خصوص خیلی سعی کرد و ارباب جراید از همه کس برای این کار سزاوارتر هستند که بچاعت اتحاد و اتفاق شده و ترویج نموده موجبات اتحاد را فراهم آورند و اینطور که جناب وزیر علوم فرمودند گمان نمیکیم که این حرکت از ارباب جراید باشد بطوریکه آقای تقی زاده گفتند بودن آن یک نفر هیچ ضرری ندارد که بعد از طبع یک نمره ببیند و گمانم این است که ارباب جراید هم حرفی نداشته باشند با آن همراهی ما با آنها و باید آنها همه طور سعی در فراهم آوردن موجبات اتحاد و اتفاق بین دوات و ملت باشند .

آقای سید علینقی - بنده عرض میکنم که تصحیح از روزنامه نویسا نیست تصحیح ماست که یک مطلبیکه در اینجا مطرح می شود یک ساعت حرف می زنیم و بجائی منتهی نمیشود العلم نقطه اکثرها الجاهلون حرف دو کلامه است بنده کرا عرض کرده ام و بازم عرض میکنم که بعضی مطالب و عبارات است نباید روی کاغذ بیاید و مقصود جناب وزیر علوم هم همین است که بعضی عبارات روی کاغذ نیاید نه اینکه بنویسند و مجازات دهند بنده در این مطلب به مجازات عقیده ندارم و روز نامه نویسا هم تصحیح ندارند بعضی مردمان مفسد هستند که آراء خودشان را با آنها ارائه میدهند و آنها هم مردمان ساده لوحی هستند از عبارات شیرین آنها کول خورده بعضی چیزها را درج می کنند پس مجازات این مطالب روی کاغذ بیاید مقصود جناب وزیر علوم هم همین است .

آقای شیخ حسین - مکرر عرض میکنم و باکم هم ندانم که تمام ارباب جراید بمن لعن و توبیخ نمایند بمردی که می خواهد کلاه بردارد نیشود گفت خواهش میکنم کلاه مرا بردارای یکی از روزنامه نویسا که روزنامه او توقیف شده بود جلوی مرا گرفت و گفت دیگر چنین چیزها نمی نویسم اینجا مذاکره کردیم همین قدر که از توقیف بیرون آمد با زهمان طور هر چه میخواست مینوشت پس باید زودتر مجلس وقت خود را صرف کند که زود قانون انتخابات بیرون بیاید تا این گفتگو ها پیدا نشود .

آقای میرزا فضلعلی آقا - این مطلب بنظر بنده تمام است که اساس مشروطیت برای این است که قوه مقننه از قوه مجریه تفکیک شود و وظیفه قوه مقننه در این موقع وضع قانون برای ارباب جراید است و مادامیکه نوشته شده همان اذنی که مجلس بوزیر علوم داده است باید بقانون است حال مقصود وزیر علوم اگر چه است مجازات و از هم آن باخود ایشان است و باید استقلال این

شخص است آن هم که باخود ایشان است و مجلس هم که اجازه داده است پس همانطور که آقای میرزا سید علینقی گفتند رفتار نمایند .
لسان الحکما - کاش امروز هم مجلس وظیفه خود عمل میکرد و از قانون انتخابات قرائت می کرد چیزی که باعث تعطیل آن شده فقط در چند ماده جزای نقدی بوده خوب است آن را حذف کرده و باقی را قرائت نمایند و تا سه روز دیگر تصحیح و تمام میشد در این سه روز هم وزیر علوم بهمان حبس و توقیف عمل میکرد تا تمام شود و دیگر این مذاکرات هم لازم نبود .

رئیس - بنا بود که قانون انتخابات در کمیسیون در حضور حجج اسلام تصحیح شود که زودتر بگذرد حال نمیدانم چه شده است .
آقای حاج امام جمعه - در کمیسیون تفتیح لوایح از برای کلیه مجازات ارباب جراید و غیره که محل گفتگو و اشکال بود بیک طوری اصلاح شده و گذشت دیگر از طرف کمیسیون انتظاری نیست .
رئیس - پس حالا که از کمیسیون گذشت زود از مجلس می گذرد .

مستشار الدوله - در باب حرکت دوست نفر غلامان کشیک خانه شمه الدوله منتظر جواب است اگر مجلس تصویب می نماید که هفت هزار کسری باید داده شود از بابت مواجبه ماهه و کرایه مال و مخارج ایام توقف اما هزار کسری مواجبه سه ماهه از صرف جیب مرحمت خواهد شد باقی را مجلس هر طور داری بدهد اظهار دارد .

رئیس - گمان نمیکیم کسی را در این مسئله حرفی باشد .
آقای حاج امام جمعه - از برای دوست نفر قزاق مبالغی داده شد منتهی اسم این ها قزاق نیست .

آقای سید حسن تقی زاده - گمانم این است که صحیح نیست این رایحه باین طور یکسره از طرف وزیر در بار بیاید مجلس باید اول بوزارت چک برود و وزراء ملاحظه نمایند و هر قدر میشود تصویب کنند آن وقت بیاید مجلس حالا چه طور می شود در یک دقیقه تصویب کرد در صورتی که معلوم نیست که این مبلغ خواهد بود یا نه (جواب داده شد چون فوری است ضرر نرساند) .

آقای سید حسن تقی زاده - چاره نیست با باید تصویب شود که وزارت چک بعد حساب او را بدهد یا این که برود نزد وزارت چک هر قدر تصویب نمود آن وقت در مجلس تصویب شود .

مستشار الدوله - تقریباً این مسئله اساساً قبول شد حالا باید بوزارت چک فرستاد که آنجا هم تصویب شود .

وزیر علوم - فرستادن این صورت مجلس فوق العاده است که دوست نفر یا هزار نفر بجائی می فرستند مخارجش این قدر است و هیچ جامعول نیست که این گونه صورت مخارج را مجلس بفرستند لابد این فوق العاده است حالا که صورت رای مجلس داده شده است خوب است تصویب شود تا بوزارت چک برود و ملاحظه شود بگفته طول خواهد کشید .

رئیس - حالا که اساساً این مسئله قبول شده است داده میشود و بوزارت چک هم فرستاده میشود که آنجا هم تصویب شده تمام شود .

اسدالله میرزا - خوبست حواله شود این وجه را بوزیر چک بدهند و ایشان صورت مجلس بدهند .

مستشار الدوله - لازم نیست که بوزیر چک بدهند .

اسدالله میرزا - گمانم این است هر قدر در مسئله عجله شود بهتر است که خیلی اهمیت دارد .

حاج محمد اسمعیل آقا - این سوار را اعلی حضرت از کشیکخانه میفرستد و موجب آن را هم خود اعلی حضرت میدهد حالا تفاوت آنرا از بابت مخارج ایام توقف و غیره باید مجلس تصویب کند دیگر لازم نیست که بوزارت چک فرستاده شود .

آقای سید حسن تقی زاده - این طور نیست در بودجه امساله حقوق غلامان فتح السلطان که جزو کشیکخانه است در جزو بودجه سلطنتی منظور شده و غلامان امیر بهادر جزو بودجه وزارت چک منظور شده است و علاوه در این صلح یکی از شروط این بوده که تمام قوا جنگی از قزاقخانه و غیره در تحت نظارت وزارت چک باشد و شما میخواهید که بعداً وزارت آنها را منظم نمائید و عمل مالیه مرتب باشد پس باید این رایحه اول بوزارت چک برود پس از تصویب آنجا مجلس بیاید .

رئیس - این مسئله را ختم بنمائیم اساساً که تصویب شده است هم بوزارت چک بفرستیم و فردا تمام می نمائیم که بهر دو صورت عمل کرده باشیم .

حاج میرزا ابراهیم آقا - این چند روز که این اغتشاش شد و آخر صلح شد آخر چه شد که ایشان را گرفتند و مجازات ندادند و همین طور صنایع حضرت را گرفته و مجازات ندادند آنها بنا بود اینها را مجازات بدهند با یکسری از دوروز خلاص شوند .

رئیس - من حالا نمی توانم درست این مطلب را بشما بگویم ولی همین قدر می گویم که دو نفر از قانون فریودن را و یک نفر سیاه غلام مجلل که می گویند او هم داخل بود و صنایع حضرت که همه میدانند او هم وده گرفته اند و بقیه را هم بنا است دستگیر کنند ولی حبس یا مجازات آنها را نمیدانم .

حاج میرزا ابراهیم آقا - آیا باید با آنها مجازات داد یا خیر ؟

رئیس - البته باید مجازات شوند .

آقای سید حسین - دو نفر از آنها که گرفته بودند خلاص کرده اند و نوبت به صنایع حضرت هم میرسد که او را خلاص کنند و وقتی که اینطور باشد گرفتن آنها چه فایده دارد .

رئیس - نمیدانم گمان نمیکیم اینها را گرفته اند خلاص کنند و میگویند که مجازات آنها را بحکم عدلیه باید اجرا کرد .

وکیل الرعایا - آیا ما حق داریم و می توانیم سؤال کنیم از این اشخاصیکه توسط مینمایند از جان ما مردم چه میخواهید .

آقاشیخ حسین - اگر کسی بجهت زدبگوش

بنده من میتوانم اورا ببخشم اما یک نفر که باعث هرج و مرج یک مملکتی شد نمیتوان اورا ببخشد باید او به مجازات برسد که دیگران عبرت بگیرند و مملکت منظم شود و کسی حق ندارد از این اشرار توسط و خواهش نماید .

آقای میرزا محمود - نقط مجازات آنها برای قتل فریدون نیست آنها همان اشخاصی هستند که علناً آمدند در دربار مجلس آن کارها را کردند و در میدان توپخانه آن افشاشات را برپا کردند و علاوه چندی وقت یک کسرور نفوس از دست شرارت آنها آسایش و خواب نداشتند .

آقای سید حسن تقی زاده - هر وقت اینجا در خصوص مجازات گفتگو میشود من بخوام که بیرون بروم که نشنوم هر وقت صحبت مجازات اینجا شده اسباب توهین ما فراهم آمده است اگر اینطور . مذاکرات نشود بهتر است در همان روز بعد از قتل فریدون اینجا این اظهار را کرده که ما اینجا نشسته ایم فقط بجهت اظهار تأسف نمودن هیچوقت مجازات نداده ایم و نخواهیم داد مگر اینکه هر کسی گرفتار شده مدتی در اطاعت مانده شام و نهار باو داده شده بعد توسط و غیره خلاص شده است پس اینطور صحبتها هر چه کمتر شود بهتر است .

رئیس - اینکه میگویند مجازات آیا این مجازات را باید بنظر خود وزراء و رؤساء گذاشت یا این که بنظر حاکم شرع ؟

آقای میرزا سید علی تقی - این وزراء و رؤساء در نزد ملت مشغول ذمه هستند اینها در زمان استبداد هر چه میکردند هیچ مشورت نمیکردند حالا هم خوبست در حق این اشخاص گوشمالی بدهند که مردم ساکت شوند (گفته شد مقصود گوشمالی نیست باید مجازات برسد .)

آقای شیخ یوسف - بگمان بنده این است که بالسره ظالم از این مملکت تمام شده است و مجازاتی از آنها در کار نیست و ظالم را مظلوم می دانند و مملکت هم بدون مجازات امن نخواهد شد پس خوبست چند نفر از مظلومین را گرفته بدار زند که باعث عبرت سایرین شود و مملکت هم نظم بگیرد .

رئیس جواب این حرف مرا بدهید که کار دیگر هم داریم آیا این مجازات موکول بنظر کیست ؟

آقای شیخ حسین - شما بهتر می دانید که مجازات را یکی باید داد که را باید بدادزد آن کسی که اینجا دست بشش اول کرده و به مجلس آمد آنها مجازتند باید جای معاربت با آنها داد و بهمان واسطه دوقدر را در میدان توپخانه کشته اند پس باید آنها را بدادزد و نگذاشت که خلاصی یابند .

مخبر الملک - هر کس باشد تو قصیر هر چه باشد قانون اینست که مقصود در عدلیه باید استنطاق کرد و به مجازات رسانید این استنطاق ضروری ندارد .

آقای شیخ حسین - در هر صورت مقصود را نباید رها کرد .

احتمالاً اطباء - اول باید در عدلیه استنطاق بشوند بعد از ثبوت قصیر ب مجازات برسد .

رئیس - معین شده که مجلس مجازات این معصومین را می خواهد این مطلب حالا باشد بپیرانیم سایر مطالب .

مذاکرات روز شنبه
سیزدهم ذی حجه الحرام
دارالشورای ملی

آقای میرزا طاهر - جناب آقای سید علی صدیق - الواعظین قمی که از خدمت مکتدازان و فدائیان مشروطیت است چند طغرا دستخط از حجج اسلام ارباب الله نجف اشرف شخصاً صادر کرده که دستخطی باین دقت هنوز صادر نشده خوب است تیمناً قرائت شود. (قرائت شد از قرائذیل)

سؤال از حضرت آیت الله آقای حاجی

میرزا حسین حاجی میرزا خلیل

حججه الاسلاما چه میفرمائید در باب مجلس شورای ملی که فعلاً متعذر در طهران و شب آن در بلاد دیگر نیز برپا است آنچه بر حضرت مستطاب عالی در باب مجلس مسطور منکشف و حکم فرموده اید مرقوم فرمائید که عند الحاجة حجه باشد .

جواب

بسم الله الرحمن الرحيم

کراراً و مراراً نوشته و گفته و تلگراف نموده ایم که چنین مجلس که تاسیس او و مبنای او بر رفع ظلم و تعدی و تقویت دولت و ملت و حفظ بیضه اسلام و نهی از منکر و امر ب معروف باشد البته ابتهاش لازم و هیچ عاقل و متشرعی نباید تشکیک در این معنی کند و هر که غیر از این را بانسبت بدهد کذب و افتراء است .

الاحقر نجل المرحوم الحاج میرزا خلیل

بهین مضمون سؤالی از حضرت حجه الاسلام آقای آخوند ملا محمد کاظم و آقای آقا شیخ فید الله ادام الله افاضاتهما شده جوابی که مرقوم فرمودند این است .

بسم الله الرحمن الرحيم

کراراً از بلاد از مجلس محترم شورای ملی از احقر کتیباً و تلگرافاً سؤال شده جواب کتیباً و تلگرافاً حذیر داده که مجلس محترم ملی که فعلاً منعقد است در طهران و سایر بلدان ایران چون بنای مجلس بعمده الله بر امر ب معروف و جاو گیری از ظلم حکام و ردع از سایر منکرات است موافقت آن لازم و مخالفت آن حرام است

حرد الاحقر العجانی محمد کاظم الغرانی

بسم الله تعالی آنچه از انعقاد مجلس شورای ملی تعقل نمودیم و به ما رسیده متواتراً که جای شک و شبهه نیست اهم فوائد و آثار مترتبه از آن نهی از منکر است که فایده آن عاید بنوع است و حس است فعلاً و شرعاً پس بر هر متمکنی لازم است همراهی و اعانت و جایز نیست در هدم اساس آن اقدام کنند .

حرد الاحقر عبد الله مازندرانی

رئیس - تلگرافی است از فارس رسیده قرائت میشود (قرائت شد قریب باین مضمون مشعر بود بر اصلاح اشخاصی که در فارس دو دسته شده و اسباب افتشاش آنها بودند که محض پیشرفت کار مشروطیت و ترقیه حال عموم اهالی آن سامان فرض و اتفاق را یکی کنار گذارد با کمال اتحاد و مودت مشغول اصلاح امور ملت شده اند امیدواریم که بعدها نتایج حسنه از این انس و اتفاق ظاهر شود)

رئیس - از گرمناشانان هم تلگرافی و اصل شده و حاکی است از اصلاح و اتحاد دو طایفه العبداء در آنجا هم رقم اتفاق و مفارقت را نموده اند و حالاً مطالب مهمی که هست قسم یاد نمودن و کلا است . (گفتند وقت گذشته باشد برای فردا) و حجج اسلام هم باید تشریف داشته باشند .

رئیس - پس مجلس فردا از خوبت هلنی قرار بگذاریم برای قسم یاد کردن و چنین اهتمام بیدم که شاید فردا هزاره ها و قاجاریه از سایرین تفقد جسته بیایند برای قسم یاد کردن (مجلس ختم شد)

مذاکرات روز یکشنبه
۱۴ ذی حجه الحرام
دارالشورای ملی

خلاصه مذاکرات روز شنبه ۱۳ را آقای حاجی سیدمه الله قرائت کردند

رئیس - آقای صدیق حضرت اصامی و کلائی که قسم یاد نکرده اند میدانید ؟

صدیق حضرت - بلی صورت اسامی آنها موجود است .

سید الاحکما - اعتبارنامه آقای آقا سید علی از لرستان آمده و در کمیسیون اعتبارنامه ملاحظه شده صحیح و معتبر است حال هم به مجلس آمده اند (همه تبریک گفتند)

(در این موقع تلگرافی از آقایان علما ساوجبلاغ و تجار و اصناف و سایر اهالی آنها رسیده بود قرائت گردید) ایشمار داشت بر اینکه ما هیچوقت باقتضای نیک خواری دولت علیه ایران و بجهت حفظ وطن مقدس خودمان گول و سواس بعضی را نخواهیم خورد و تماماً در این نیت خود ثابت قدم و متفق بوده می گردیم

(اللهم اید دولتنا و مجلسنا)

و حضرت والا فرمانفرما هم وارد تصبه شده نهایت تشویق را از اهالی فرموده و کمال امیدواری و اطمینان حاصل گردید اما چون ورود حضرت ایالت بقصه منافی باخیالات بعضی بود رئیس ایل مامشق را با خود ایل که رعیت ایرانند معرک شده آنها هم که قریب بیست هزار نفر هستند بر آقایان ساوجبلاغ سخت گیری نموده که چرا ایالت راه دادید العبداء که بقصود خود نائل نشدند و عجاله مشغول تهیه استعداد و شرارت هستند و چیزیکه مایه تعجب است عنوان منتهی را پیش گرفته اند در صورتیکه ابدأ هیچوقت این سعیت در میان نبوده و ما داعیان که مروج مذهب هستیم قصدی جز ترویج دین محمدی صلی الله علیه و آله و اتحاد و اتفاق مقصودی نداریم در هر صورت برای جلوگیری از هشایر مترتبه و افساد مفسدین چاره جوئی عاجل بشود .

اسدالله میرزا - باید از غیرت و تعصب آقایان و سایر اهالی ساوجبلاغ در این موقع کمال امتنان را داشته باشیم و از طرف دولت و ملت هم اقدام کامل عاجل بشود که آنها در زیر پای اسب اگر ادبایه مال نشوفا اول اقدام این بود که یک کمیسیون سرحدی منصفانه که جواب این تلگرافات بتویق نیفتد بشود فرمودیم باید بسواب آنها بتایید پیشته